

31.1.2014

valtiovarainministeriö@vm.fi
eeva.maenpaa@vm.fi

Viite: Lausuntopyyntö VM065:00/2012

**STM:N LAUSUNTO KUNTALAIN KOKONAISUUDISTUKSEEN LIITTYEN:
KUNTASTRATEGIA JA KUNTIEN JÄRJESTÄMISVASTUU**

Valtiovarainministeriö on pyytänyt 19.12.2013 päivätyllä lausuntopyyntökirjeellään sosiaali- ja terveysministeriöltä lausunto kuntalain kokonaisuudistuksen yhteydessä valmisteluista kuntastrategiaan sekä kunnan järjestämisvastuuseen liittyvistä säännöksistä. Säännökset liittyvät kiinteästi myös sosiaali- ja terveysministeriön toimialaan.

Valtiovarainministeriö on pyytänyt ministeriöitä arvioimaan ehdotuksia ja niiden toimivuutta kunkin ministeriön vastuulla olevan lainsäädännön näkökulmasta sekä tarvittaessa esittämään jatkovalmistelussa huomioon otettavia näkökohtia ja ehdotuksia säännösten kehittämiseksi.

Sosiaali- ja terveysministeriö toteaa lausuntonaan seuraavaa:

Kuntastrategia

Valtiovarainministeriön muistiossa mainittujen suunnitteluvälvoitteiden lisäksi kunnille on säädetty suunnitteluvälvoite myös 1.7.2013 voimaan tulleen ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalveluista annetun lain (ns. vanhuspalvelulaki 980/2012) 5 §:ssä. Säännöksen mukaan kunnan on laadittava suunnitelma toimenpiteistään ikääntyneen väestön hyvinvoinnin, terveyden, toimintakyvyn ja it-senäisen suoriutumisen tukemiseksi sekä iäkkäiden henkilöiden tarvitsemien palvelujen ja omaishoidon järjestämiseksi ja kehittämiseksi. Suunnittelussa on painotettava kotona asumista ja kuntouttavia toimenpiteitä.

Vanhuspalvelulain mukainen suunnitelma on laadittava osana kunnan strategista suunnittelua ja se on otettava huomioon muun muassa valmisteltaessa kuntalain 65 §:ssä tarkoitettua talousarviota ja -suunnitelmaa. Suunnitelman hyväksyy kunnanvaltuusto ja se on tarkistettava valtuustokausittain. Lain 11 §:n mukaan vanhusneuvosto on otettava mukaan suunnitelman valmisteluun. Suunnitelmassa

- 1) arvioidaan ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tilaa, tarjolla olevien palvelujen riittävyyttä ja laatua sekä ikääntyneen väestön palveluntarpeeseen vaikuttavia tekijöitä
- 2) määritellään tavoitteet ikääntyneen väestön hyvinvoinnin tukemiseksi ja palvelujen kehittämiseksi
- 3) määritellään toimenpiteet, joilla kunta vastaa tavoitteiden toteutumisesta ja arvioidaan voimavarat, jotka tarvitaan tavoitteiden toteuttamiseksi

- 4) määritellään eri toimialojen vastuut toimenpiteiden toteuttamisessa ja
 5) määritellään, miten kunta toteuttaa yhteistyötä kunnan eri toimialojen, julkisten tahojen, yritysten sekä järjestöjen ja muiden yleishyödyllisten yhteisöjen kanssa.

STM pitää tärkeänä, että uudistettavaan kuntalakiin sisällytetään yleissäännös kuntastrategiasta. On hyvä, että kuntalaissa huomioidaan väestön hyvinvointi ja terveys. Tämän lisäksi STM pitää tärkeänä, että sen toimialaan kuuluviin erityissäännöksiin sisällytetään jatkossakin tarkemmat säännökset edellä mainituista asioista.

Muistiossa olevan pykäläluonnoksen ja vanhuspalvelulain 5 §:n tavoitteet ovat pitkälti yhdenmukaiset. Kumpikin koskee kunnan eri sektoreita sekä kunnan tehtävien toteuttamiseksi tarvittavaa yhteistyötä. Yhteistyö ei tosin näy pykäläluonnoksen sanamuodosta vaan ainoastaan muistion tekstistä.

STM katsoo, että vanhuspalvelulain 5 § sekä muut kunnallista sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää koskevat erityissäännökset on tarpeen sovittaa yhteen valmisteilla olevan kuntastrategiaa koskevan kuntalain säännöksen kanssa.

Sosiaali- ja terveysministeriö ehdottaa lisättäväksi kuntastrategiaa koskevaan pykäläluonnokseen terveydenhuoltolain 12 §:stä oheiset kohdat:

§ Kuntastrategia

Kunnassa on oltava *kuntastrategia*, jossa valtuusto päättää kunnan toiminnan pitkän aikavälin tavoitteista. Kuntastrategiassa tulee ottaa huomioon kunnan asukkaiden hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, palvelujen järjestäminen ja tuottaminen, kunnan asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet, elinympäristön ja alueen elinvoiman kehittäminen sekä muut kunnan toiminnalle lainsäädännössä asetetut tavoitteet.

Kuntastrategian tulee perustua arvioon kunnan nykytilanteesta sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista kunnan tehtävien toteuttamiseen. Kunnan on strategisessa suunnittelussaan asetettava paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet. Kuntastrategiassa tulee määritellä myös sen toteutumisen arviointi ja seuranta.

Lisäksi ehdotetaan, että säännöksen yksityiskohtaisiin perusteluihin avattaisiin niitä keinoja ja tietopohjia, joita kunnat voivat hyödyntää terveyden ja hyvinvoinnin tavoitteita asettaessa. Tällaisia työkaluja ovat ainakin hyvinvointikertomus sekä kuntakohdaiset hyvinvointi- ja terveyssoittimet.

Terveydenhuoltolaissa on säädetty suunnitteluvelvoitteita eri tasoille, esimerkiksi toimintayksiköille on säädetty velvollisuus laatia suunnitelma laadunhallinnasta ja potilasturvallisuuden täytäntöönpanosta (8§). Kuntatasolle on säädetty lain 12 §:ssä velvollisuus asettaa kunnan strategisessa suunnittelussa paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen tavoitteet, määriteltävä niitä tukevat toimenpiteet ja käytettävä näiden perustana kuntakohtaisia hyvinvointi- ja terveyssoittimia. Samaan sairaanhoitopiiriin kuuluvien kuntien on laadittava terveydenhuollon järjestämissuunnitelma (34 §) ja samaan erityisvastuualueeseen kuuluvien sairaanhoitopiirien on sovittava erikoissairaanhoidon järjestämissopimuksesta. Sairaanhoitopiiriin yhteistyössä alueen kuntien kanssa on laadittava alueellinen varautumissuunnitelma (38§). Terveydenhuollossa tehtävä mielenterveystyö on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toi-

mivan kokonaisuuden kunnassa tehtävän sosiaali- ja terveydenhuollon kanssa (27§). Terveydenhuollossa tehtävä päihdetyö on suunniteltava ja toteutettava siten, että se muodostaa toimivan kokonaisuuden muun kunnassa tehtävän päihdetyön ja mielenterveystyön kanssa (28§). Lisäksi laissa on useita yksittäisen potilaan hoitoa koskevia suunnitelmia, mutta niitä ei ole tarkoituksenmukaista tarkastella tässä yhteydessä.

Tällä hetkellä lausunnolla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä koskevan lakiluonnoksen mukaan lähes kaikki kunnat tulevat kuulumaan ylikunnalliseen sote-toimijaan. Uusissa rakenteissa sosiaali- ja terveydenhuollon suunnitteluvuorotteet kohdistuvat sosiaali- ja terveysalueen vastuukunnan toimielimeen, eivät yksittäiseen kuntaan. Pykälän perusteluissa tulisi ottaa kantaa sosiaali- ja terveydenhuollon vastuukunnan toimielimen tekemien suunnitelmien suhteeseen kunnan laatimaan ehdotetun pykälän mukaiseen kuntastrategiaan. Perusteluissa tulisi avata sosiaali- ja terveysalueen vastuukuntana toimivan kunnan harkintavaltaa suhteessa ylikunnallisen sote-palveluista vastaavan toimielimen suunnitelmiin.

Terveydenhuollon järjestämissuunnitelmaa ja järjestämissopimusta koskevat säännökset tulevat korvautumaan uusilla rakenteilla. Alueellista varautumista koskeva säännös on tarkoitus siirtää järjestämislakiin koskemaan sosiaali- ja terveysalueen kattavaa valmiussuunnittelua ja kytkeä suunnitteluvuoroite valmiuslain (1552/2011) 12 §:n mukaiseen suunnitteluun.

Kuntastrategiaa koskevan säännöksen perusteluissa olisi hyvä tuoda esiin myös, että kunnan tehtävänä on edistää ja valvoa terveydensuojelua alueellaan ja sen on tiedotettava terveydensuojelusta ja järjestettävä terveydensuojelua koskevaa ohjausta ja neuvontaa (Terveydensuojelulaki 763/1994). Työturvallisuuslain perusteella työnantaja vastaa työntekijöidensä työsuojelusta: työstä ja työympäristöstä johtuvien terveyshaittojen ja -vaarojen torjunnasta. Työsuojelu ja terveydensuojelu voivat kohdistua samaan kohteeseen esim. kotona tehtävissä töissä tai yleisten alueiden, rakennuksien ja laitoksien osalta. Tällöin olisi hyvä huomioida myös työsuojelun ja terveydensuojelun yhteistyö

Kunnan järjestämisvastuu

STM kannattaa sitä, että kunnan järjestämis- ja tuottamisvastuu määritellään kuntalaissa. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää kunnan järjestämisvastuuta koskevia säännöksiä lähtökohtaisesti kannatettavina ja nykytilaa selkeyttävinä.

Kuntalakiluonnoksen 2 § sisältää järjestämisvastuun sisältöä koskevan säännöksen, joka vastaa pääpiirteittäin valmisteilla olevan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiluonnoksen 10 §:ää. Pykälän sisältö poikkeaa kuitenkin toisistaan joiltain osin. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiluonnoksen säännös sisältää vastuun palvelujen asianmukaisesta saavutettavuudesta. Lisäksi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakiin on kirjattu selkeämmin velvoite palvelujen laadun ja määrän seurannasta, kehittämisestä ja valvonnasta.

Sosiaali- ja terveysministeriö katsoo, että ehdotettu kuntalain 2 luvun 2 § ei nykyisessä muodossaan voisi kokonaan korvata sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaissa olevaan järjestämisvastuun sisältöä koskevaa 10 §:ää. Sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, että järjestämisvastuun sisältö kattaa ainakin sosiaali- ja terveydenhuollon osalta myös velvoitteen huolehtia palvelujen asianmukaisesta saavutettavuudesta, koska saatavuuden lisäksi palvelujen saavutettavuus on tärkeää erityisesti sosiaali- ja

terveydenhuollon heikommassa asemassa oleville asiakkaille ja potilaille. Sosiaali- ja terveysministeriö päättää mahdollisista muutoksista sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislakuluonnoksen 10 §:n sisältöön siitä 13.3.2014 mennessä saadun lausuntopalautteen perusteella.

Kansliapäällikkö Päivi Sillanaukee

Hallitusneuvos Päivi Salo

TIEDOKSI

Sosiaali- ja terveysministeri Paula Risikko
Peruspalveluministeri Susanna Huovinen
Valtiosihteeri Pia Pohja
Valtiosihteeri Ulla-Maija Rajakangas
Erityisavustaja Juuso Rönholm
Erityisavustaja Laura Lindeberg
STM/osastot ja viestintäyksikkö
STM:n kirjaamo

